

Rimligt ta statschefen på allvar – krönika för Corren 050226

Konungen har tackat sitt folk.

Kungafamiljens offentliga engagemang efter katastrofen i Sydostasien har varit både gripande och berättigat. När naturkrafter också enligt försvarsutredningen har ersatt angreppsplaner i öster som säkerhetspolitiska hot, har statschefen axlat den samlade roll för nationen han ska ha i kristider.

Helsidesannonserna i Stockholmspressen häromdagen där ”Carl Gustaf och Silvia” tackade inte bara Thailand utan också ”alla i Sverige” för hjälp till flodvågans offer gick nog däremot litet långt. Dels tycker jag faktiskt inte att ansvariga utgivare ska låta annonsavdelningarna ta hand om något som ändå är åsiktsannonser. Dels luktar det litet överhet som tackar sina undersåtar, även om slutmeningen där kungaparet känner ”stolthet och ödmjuk tacksamhet över att få företräda ett folk, som så hängivet och uppoffrande bistår medmänniskor i nöd” är en formulering ”i tiden”.

Det håller på att hända något med monarkin och kungahuset. Det handlar om verkliga saker och inte det kändisliv och de romanser som annars helt dominerar nyhetsbevakningen av kungafamiljen. Den stora grundlagskompromissen om kungamakten för mer än 30 år sedan innebär att kungen är kvar som statschef men saknar befogenheter och förutsätts hålla tyst i alla väsentliga sammanhang. Politiskt är därmed monarkin säkrad. Den ska inte heller diskuteras i den nya författningsutredning som just tillsatts.

Den politiska majoritet i riksdagen som egentligen vill ha republik men av opinionsskäl låter monarkin vara har hittills med god dubbelmoral valt att lämna statschefen åt sitt öde.

Kungafamiljen får dväljas i en halv värld av konstlad överklass och nöjesliv. Det demokratiska Sverige vill inte ha med statschefen att göra. Det är ganska underligt.

Sedan ett och ett halvt år tillbaka har hovet en civil ledning som vill ändra på det här.

Riksmarskalken Ingemar Eliasson klär visserligen i frack och dansar gärna men har de djupaste folkrörelserötter i socialliberalism och missionskyrka. Som politiker på 1980-talet ansågs han ligga för långt till vänster för att bli partiledare för folkpartiet och fick stå tillbaka för den marknadsekonomiskt mer pålitlige Bengt Westerberg. Som i alla läger uppskattad landshövding hade han svåra och känsliga styrelse- och utredningsuppdrag i TT och för Raoul Wallenbergkommissionen.

Med hjälp av en informationschef med Dramatenmeriter, Ann-Christine Jernberg, vill uppenbarligen Ingemar Eliasson skapa kontakter ”i tiden” och samhället för kungen och ge statschefen en rimlig roll i svensk demokrati.

Det blir inte så lätt. Dels finns den personliga frågan om kungen själv verkligen är intresserad och förmögen att skaffa sig ett vidare kontaktnät bortom riddarhus, Stureplan och OS-läktare. Bruneipinsamheten häromåret tyder inte på det, däremot engagemanget sedan katastrofen i julas. Dels gäller det att fler än Ingemar Eliasson av landets ledare i politik och samhälle tar kungen på allvar och vågar lätta på sin beröringsångest.

I grunden kvarstår naturligtvis frågan om hur mycket vanligt demokratiskt liv som går att förena med ett ärvt ämbete. Att återge monarken verklig politisk makt vill nog inte heller riksmarskalken.

Men utgångspunkten är rimlig. Ska Sverige ha en statschef måste hon eller han stå för något meningsfullt.

ANDERS MELLBOURN